

POZNÁMKY K ČETBĚ DRUHÉ KNIHY VÝSTUPU NA HORU KARMEL
kapitoly 3.-6.

2V 3

nadpis: **téma poznání, které dává víra** + proč je noc temná, co k tomu můžeme najít v Písmu

2V 3,1

Jan od Kříže začíná teologickou definicí, tj. že **víra je jistý a temný *habitus* duše**, tedy **zvyk** jednat, jakási její trvalá kvalita, jakost, určitá stálá dispozice k určitému způsobu projevu.¹ Tento „návyk“ vede „k víře v pravdy zjevené Bohem“, tedy k poznání, které je však jiného typu než čistě racionální („přesahuje všechn lidský rozum“, *excede todo humano entendimiento sin alguna proporción*). Jde přitom o přebytek/přemíru světla, které dává víra člověku, odtud vjem temnoty: „světlo víry potlačí a překoná svou přemírou světlo rozumu“.

2V 3,2

Nejde však o znehodnocení přirozeného poznání: normální je, že poznáváme díky smyslům, utváříme si představy a obrazy předmětů. „Kontaktem s realitou“ tedy docházíme k poznatkům (*noticias*), jejich reflexi, a tudíž k poznání. Naopak bez něj bychom nemohli říci opravdu nic, viz příklady, které uvádí Jan od Kříže: když někomu popisují zvíře, které neviděl, musím ho alespoň přirovnat k něčemu, co už viděl, jinak si ho opravdu nemá podle čeho představovat; nebo příklad slepého: jak mu vysvětlit barvy, když zná jen jejich názvy, ale nemá vizuální vjem barvy samotné?

2V 3,3

Podobně víra: říká nám něco, co jsme nikdy neviděli ani neslyšeli a není to k čemu řádně přirovnat („protože nic podobného není“). Co nám víra říká nelze smysly dobře uchopit, ale můžeme tomu přesto popřát sluchu („dát souhlas duše“, *consentimiento del alma de lo que entra por el oído*).

2V 3,4

Víra ovšem přitom:
nejen **nedává** znalosti a vědění („*noticia y ciencia*“),
ale i **odnímá** poznatky a vědění.

Poznání víry je „beze světla rozumu“, což však neznamená, že by víra měla být iracionální, ale odkazuje k jinému druhu poznání, přesahujícímu racionální logickou úvahu. Světlem, „dárce“ poznání (či lépe: prostředkem/prostředníkem) tu není racionalita a to proto, že se tu dává mnohem víc, takže pro lidský rozum je takové množství poznání tmou.

2V 3,5

Jde o cosi tmavého (oblak na břehu Rákosového moře), co přesto osvětluje noc. Víra je temný oblak pro duši, zbavující ji přirozeného světla.
Jan píše „dosud“ noc - než nastane den, „jímž je Bůh v blaženosti, kde už je den.“

2V 3,6

Víra dává světlo („noc je mým světlem“).
Jan od Kříže ovšem znovu vyzývá, že je zcela nutné „zůstat ve tmě“, aby na této cestě měl člověk světlo víry – v kontemplaci a sjednocení s Bohem

¹ srov. Aristoteles: to, co se přimyká k podstatě jako ji obklopující

2V 4,1

Co je to však ona temnota, které se máme držet?

+ ohlašuje se další téma: co dělat, jak se v této fázi duchovní cesty chovat, abychom nebloudili a nepřekáželi si.

2V 4,2

Od této chvíle nás bude zajímat téma temnoty chápané nejen jako nelpění na smyslovém (vztah k ostatním lidem a k předmětům), ale také jako **nelpění na rozumu** (tj. ani v oblasti vztahu k Bohu a k duchovním záležitostem).

Proč temnota? Protože je pomocí k projití skrz, k tomu, co je „nadpřirozené“ – tj. co převyšuje to, co je přirozené (ať smysly či rozum). Má být pomocí, abychom neuvázli v „přirozené“ sféře, ale odvážili se jít dál.

Je však evidentní, že „nadpřirozené“ si nemohu sám vyrobit - odtud plyne i úkol. Co mám tedy dělat? „*Vaciarse de todo*“ – uprázdnit se, vyprázdnit se ze všeho, ať shůry či zdola, od citů i vůle. Jan od Kříže dodává: „nakolik to záleží na mně“ – protože Bůh nás ovšem může naplnit čímkoliv („Bůh může dělat, co chce“), v člověku, který má nitro „odevzdané, *aniquilado* a obnažené, prosté sebelásky.

Není tedy řečeno, že naše nitro bude skutečně prázdné, ale ze své strany mám proto udělat vše, aby tomu tak bylo: ať by se to týkalo i nadpřirozených darů (tj. zvláštního poznání, porozumění, duchovního pocitování atp.) – zůstat nahý/obnažený a potmě jako slepý, nechat se vést vírou. Nevyhledávat oporu v tom, co vím/chápu, zakouším, cítím, co si představuji, „protože to vše je tmou, která ji zavede na scestí“.

Existuje tedy i nadále možnost nechat se vést něčím jiným: tím, co z reality už chápu (jak ji rozumím), vnímám, jak ji zakouším a co si představuji... víra je však nad vším tímto.

2V 4,3

Příklad slepce: jako slepý, který trochu vidí, se nechává vést touto troškou vidění a z toho usuzuje, kam jít, „poněvadž neví o žádné lepší“ cestě, tak i my, když se necháme v nitru vést tím, co zatím víme a zakoušíme z Boha, snadno bloudíme a zpomalujeme si cestu:

„Ať si je sebevětší, přece je /toto poznání Boha/ velmi malé a nepodobné tomu, co je Bůh“.

Podle mého názoru lze tento odstavec Janova textu číst jako velké povzbuzení: běžné zkušenosti odpovídá to, že si chceme různým způsobem ochránit vědomosti a poznání o Bohu, ke kterým jsme došli – zdá se totiž, že čeho jiného totiž bychom se měli držet? Oč se opírat? Podle Jana od Kříže však existují úseky, kdy se tohoto typu zkušenosti držet nemusím. Nepopírá se tu hodnota duchovní zkušenosti a přirozeného poznání Boha jako takového, našeho úsilí na duchovní cestě. Domnívám se, že jde o povzbuzení pro ty, kteří se ocitli v úseku, kdy jim toto poznání už není dál oporou, ale může se stát překážkou, protože by v daném úseku duchovní cesty více prospělo, kdyby se nechali vést vírou. O tom, co se myslí vírou, bude Jan mluvit v dalších odstavcích. (sd)

2V 4,4

Biblický příklad: pavlovský výrok, že kdo se má sjednotit s Bohem, má **věřit v Boha** („*en su ser*“) – tj. neuváznout v tom, že mou oporou a jistotou se stane to, co o Bohu znám, co mně naplňuje útechou, kde ho jsem schopný vycítit a kde si ho dokážu lépe představit atd.

Protože toto vše zůstává „nekonečně vzdáleno“ od Boha a od toho, abychom tím, co o něm v našich nejhlubších duchovních zkušenostech poznáváme, skutečně dosáhli čistě jen Boha. Zůstává nekonečně větší to, co ještě nevím, nezakouším, proto nemá smysl učinit ze své zkušenosti a poznání střed a cíl vlastního duchovního života, ale vrátit se k víře v Boha.

K tomu odkazuje i citát z Iz 64 a 1Kor 2: „co Bůh připravil těm, kdo ho milují, ani oko nikdy nevidělo, ani ucho nikdy neslyšelo“ atd.

odtud, že si překážíme, když chceme dospět ke sjednocení s Bohem a přitom se držíme určitého způsobu porozumění, prožitku, vjemu, představy Boha, svého způsobu jednání. To, za čím jdeme (spojení s Bohem) je nade vším tímto, proto je třeba tudy projít k nevědění.

2V 4,5

„Vstoupit na tuto cestu znamená zanechat své cesty“ = „přijít k cíli“ (*pasar al término*)

= tj. nebát se opustit, jak jsem si dosud myslel, že mám jít (určitý způsob cesty), dát prostor čemusi novému

= „vstoupit do toho, co nemá způsob, a to je Bůh“ (*entrar en lo que no tiene modo, que es Dios*), protože kdo se dostane sem, do tohoto stavu, ocitá se mimo veškeré „způsoby“, „nelpí na nich a ani lpět nemůže“ – tj. mimo své způsoby chápání, vnímání a zakoušení: nemá nic a přitom má podíl na všem.

sd: dochází k uvolnění ze stereotypu a určitého sebeobrazu. Identifikace s tím, co mám/chtěl bych mít, jak bych chtěl vypadat atd, to vše zde ustupuje. Dílčí poznatky a pocity nejsou vymazány, v tomto prostoru svobody naopak dobře „víme“, co je to láska, zlost, nenávisť, mírnost, ... ale jinak než dosud. Naše potřeba a chtění být v maximální míře laskaví, spravedliví, moudří, spolehliví, originální, čestní, solidní atd. (podle toho, kam nasměřovááme naši životní pozornost) prochází očistou. Uvolňujeme se z fixací (nakolik je to z naší strany možné) a falešných jistot („Cítím, že mi dodává jistotu, když se chovám...“).

Jan od Kříže připomíná, jak je důležité „neomezovat Boží dílo v nás“, mít odvahujpřejít od své omezené přirozenosti do nadpřirozeného rozměru, „který nemá žádný způsob, ale v podstatě má způsoby všechny“.

Tato pasáž je důležitá pro porozumění toho, co se nám děje při kontemplaci: namísto „vyprahlosti“, „temnoty“ lze mluvit o vyjití/zanechání obvyklého způsobu prožívání skutečnosti, který charakterizují intenzivnější (nebo také ne ☺), pozitivní či negativní poznatky, vjemy, představy a pocity, které nám dosud nabízely „nasycení“ a orientaci v tom, co se děje nám, co je to svět, jaké je naše místo v něm atd. V určité fázi cesty však tato snaha podržet si tento způsob přístupu ke skutečnosti nepomáhá jít dál a paradoxně nás udržuje ve stavu strachu. Čím více si tyto částečné cíle na duchovní cestě snažíme udržet, tím více mohou narůstat naše negativní prožitky spojené s modlitbou („mám strach, že se zblázním...“). Riskujeme tak, že Boží působení omezíme na to, co je pro nás „čitelné“, „srozumitelné“, „uchopitelné“ (odtud tendence zanechat kontemplativní modlitby a vrátit se k biblickému textu, četbě zbožné knihy, obavy z toho, zda jen nemarním čas, když se snažím setrvávat v „neuchopitelnosti“ kontempace...).

2V 4,6

přijmout, že mohou být i jiné způsoby chápání než jsem dosud znal: jít za to, co si myslím a dosud vím, že Bůh je

co zde podle španělského mystika pomáhá, abych šel dál:

- „ze všech sil toužit dojít k tomu, co v tomto životě nemůže vědět a nač nemůže ani pomyslet“
- nechat za sebou všechno, co člověk v čase i duchovně zakouší a cítí
- toužebně si přát dospět k tomu, co přesahuje jakýkoliv cit i chuť

abychom k tomu měli patřičnou svobodu a prázdnotu (*quedar libre y vacía*):

- nepovažovat za kdovíco to, co mi vstupuje do cesty, ať už na rovině běžných životních událostí, vztahů, zacházení s věcmi, úspěchy a neúspěchy v práci atd., ať na rovině duchovních zkušeností (útěchy a neútěchy, deprese, prázdnoty, naplnění...)
- protože čím víc si myslím, že „to je ono“ a čím víc si toho cením, tím víc se zdržuji na cestě a bráním si ve svrchovaném dobru

- naopak: „čím méně si myslím, že už to mám“, že ten který aspekt mého života je „to ono“, tím víc se dostávám „*en sumo bien*“ – a toto zas bude temné, protože je to jako když se podívám do slunce...

tj. neidentifikovat se s tím, že moje částečné poznání je plnost, nejde tedy o nedocnění střípků Božího tajemství v každodenních životech

2V 5

Co je to sjednocení duše s Bohem (*unión del alma con Dios*)

2V 5,1-2

existují různá sjednocení:

- rozumu, vůle, paměti...
- přechodné/trvalé, všech dohromady atd. ...
- ovšem náš zájem bude směřovat k

„úplnému a trvalému sjednocení podstaty duše a jejích mohutností“

...*en cuanto el hábito oscuro de unión* „jako o temném habitu sjednocení“ - srov. důraz na temnost, tj. že se děje na (pro smysly a rozum) oné obtížně uchopitelné rovině a to obvykle způsobem, jaký bude dále popsán.

2V5,3:

Už dávno před úplným sjednocením je tu „**sjednocení podobnosti**“: stále se děje určitý druh sjednocení Boha s každým člověkem – bez ohledu na naši dokonalost či hříšnost. Toto spojení nám dává život: kdyby „chybělo, byli bychom zničeni a přestali existovat“.

Jan od Kříže ovšem chce mluvit o jiném typu spojení/sjednocení:

sjednocení s Bohem, které se nabývá láskou

- tj. přicházíme k němu, když jsme s Bohem spojeni láskou. Láska má co do činění s vůlí: když není nic, co by se přičilo mezi mnou a Boží vůlí,² pak jsme „**PŘETVOŘENÍ V BOHA LÁSKOU**“ (*transformados en Dios por amor*):

„...Když tedy mluvíme o sjednocení duše s Bohem, nemluvíme o tomto podstatném, které trvá ustavičně, nýbrž o sjednocení duše s Bohem a o jejím přetvoření v něho, které se neuskutečňuje stále, nýbrž jen tenkrát, když duše nabývá podobnosti s Bohem láskou. Proto se bude nazývat sjednocením podobnosti, tak jako ono (první) je sjednocení bytnostné nebo podstatné.“

2V 5,4

K odporu, který má pominout, aby se toto spojení uskutečnilo: nejde jen o „úkony“ ve smyslu vnějších gest odporu, ale i sklonů k němu, k určitému typu jednání, myšlení, postojů (naše negativismy a skryté či otevřené sebeničivé tendence). Jan od Kříže ovšem zůstává realistou: nikdo a nic z toho, co děláme a co svedeme není „navýšší“ Boha, proto přichází s výzvou „*se ha de desnudar el alma*“ (je třeba obnažit nitro) ode všech tvorů, skutků, chápání, zakoušení, citění, aby „přijala podobnost s Bohem“ (*venga a recibir la semejanza de Dios*) a aby v ní nebylo, co se Boží vůlí brání.

² když zmizí ono „chci i nechci“ zároveň, které pramení ze strachu, z chybných obrazů Boha podmíněných předchozími zkušenostmi s nedostatkem lásky, egoismem a manipulací ze strany druhých ... Boží vůle u mystiků není to, co je v protikladu k „mé vůli“, ale právě nabídka účasti společenství v Bohu (srv. téma ekonomické Trojice)

Opět tu připomíná, že je tu určitý trvalý vztah s Bohem, Bůh „stále přebývá v duši“ a to tím, že jí dává a uchovává život a pomáhá jí. Španělský mystik však chce pozornost čtenáře nasměřovat k jiné rovině vztahu s Bohem, o kterém říká, že je to stav, kdy „**Bůh sděluje duši nadpřirozený život**“ a to „**láskou a milostí**“. K tomu dodává, že:

a) „v nich nejsou všechny duše“

b) některé jsou na nižším, jiné na vyšším stupni lásky.

To je podle něj také důvod, proč „se Bůh více sděluje duši, která je pokročilejší v lásce“. Kdo je zcela ve shodě s Boží vůlí, je také „úplně sjednocen s Bohem a v něj nadpřirozeně přetvořen“.

Naproti tomu čím víc nám jde o „okolí“³ či o naše schopnosti (poznání, pocity, fantazie), tím méně jsme způsobilí ke sjednocení, protože Bůh v našem nitru nedáváme prostor pro to, aby nás zcela přetvořil.

2V 5,5

Cíl sjednocení je u Jana vyjádřen také klasickými biblickými a patristickými obrazy „**stát se Božími dětmi**“ či „**zrodit se z Ducha sv.**“. Připomíná, že to se však neděje díky našim schopnostem, vlohám, nejde se k tomu „prouvažovat“ a „propřemýšlet“, jde o cosi, co se rodí z milosti.

Podle mystika k tomu dochází tehdy, když odumřeme „všemu, co je starý člověk“, tehdy přijmeme od Boha toto „znovuzrození“ a „přijetí za syny“.⁴

Obrat „zrození z Ducha“ odkazuje podle Jana k vnitřní čistotě „podobné Bohu“, „bez nedokonalosti“. Tak je totiž možná „*pura transformación por participación de unión, aunque no esencialmente*“ – této integrální proměny docházím díky tomu, že se mi dostává účasti na sjednocení s Bohem.

2V 5,6

Následující odstavce janovského textu nabízí nutné upřesnění toho, co to znamená **mít účast na Bohu (stávat se Bohem účastí)** a to za pomoci dalších klasických obrazů křesťanské spirituality:

jako paprsek prochází skrze sklo: čím víc špíny na skle, tím méně světla a průzračnosti a naopak: naprostá čistota skla umožňuje, aby sklo vydávalo světlo a jakoby bylo samo součástí onoho světla. Sklo však přitom zůstává sklem („sklo je paprskem/světlem díky účasti“). Jan nenechává prostor dohadům: duše je podle něj onou skleněnou okenní tabulí, kudy dopadá světlo, či lépe: „ve které přebývá božské světlo Božího bytí“ a to skrze naši přirozenost:

„Aby se obojí lépe pochopilo, uvedeme přírovnání. Sluneční paprsek svítí na skleněnou tabuli; jsou-li na skle clony skvrn nebo je-li zamlžené, nebude je moci tak úplně rozjasnit a proměnit ve své světlo, jako kdyby bylo čisté ode všech oněch skvrn a průzračné; tím méně je prozářít, čím méně je sklo obnaženo od oněch clon a skvrn, a tím víc, čím bude průzračnější. A nebude to paprskem, nýbrž oknem. Takže bude-li průzračné a od všeho očištěné, paprsek je tak přetvoří a prozářít, že samo bude vypadat jako paprsek a bude vydávat stejné světlo jako on. I když ve skutečnosti sklo, ačkoli se podobá paprsku, má svou přirozenost od něho odlišnosu. Můžeme však říci, že je ono sklo paprskem nebo světlem skrze účast.

Duše je tedy jako skleněná tabudje, na kterou stále dopadá, nebo lépe řečeno, ve které přebývá toto božské světlo Božího bytí skrze přirozenost, jak jsme řekli.“ (2V 5,6)

..

2V 5,7

³ Jan od Kříže používá termín „tvorové“, „stvoření“.

⁴ stojíme před další základní teologickou kategorií odkazující na Kristovo dovršené lidství.

„Když to duše dovolí, když totiž odstraní ze sebe každou clonu a poskvrnu tvora, což záleží v tom, že má vůli dokonale sjednocenou s vůlí Boží, protože milovat znamená zbavovat se a obnažovat se pro Boha od všeho, co není Bůh – zůstane pak prozářena a přetvořena v Boha a Bůh jí sděluje své nadpřirozené bytí tak, že se duše zdá být samotným Bohem a má to, co má Bůh sám.

A k takovému sjednocení dojde, když dá Bůh duši onu nadpřirozenou milost, že všechny věci Boha a duše jsou jedno v účastnickém přetvoření. A duše se zdá být více Bohem než duší, ano je Bohem skrze účast; třebaže je pravda, že je její bytí přirozeně tak odlišné od bytí Božího jako předtím, přestože je přetvořena, tak jako okno má bytí odlišné od bytí paprsku, i když je od něho osvěcováno.“

„Když to duše dovolí...“ – jde tedy o to „dovolit“, aby se toto odstranění clon, stran, nečistoty mohlo udát. Milovat pak v této perspektivě znamená *despojarse y desnudarse por Dios de todo lo que no es Dios* („svléci a obnažit se pro Boha ode všeho, co není Bůh“) – to dovoluje člověku, aby byl ve své duši/ve svém nitru „*esclarecido y transformado en Dios*“, prozářen a proměněn v Bohu/Boha. Přitom nám Bůh komunikuje/sdíle své bytí (kdo je), takže po předchozím upřesnění lze říci, že se podobáme samotnému Bohu a máme to, co má sám Bůh (*parece el mismo Dios y tiene lo que tiene el mismo Dios*).

Všimněme si, k jakému typu proměny a poznání Boha v tomto spojení dochází: stávám se Božím dítětem/synem = mám účast na Bohu = cítit tuto zcela zásadní spřízněnost, blízkost, přitom však (aby nedošlo k omylu) stále platí, že jde o podíl, nikoliv prostou totožnost: mezi identitou Boha a člověka zůstává vztah jako mezi paprskem slunce a čistou skleněnou tabulí, jíž prochází světlo. Zároveň je tu spřízněnost tak velká, že „*el alma más parece Dios que alma y aun es Dios por participación*“, tj. člověk je Bohem skrze účast.⁵ Jan tu znovu opakuje, že „všechny věci Boha a duše jsou jedno“ „*en transformación participante*“ a že „**duše**⁶ se více podobá Bohu než duši a skutečně je Bohem účastí na spojení s ním“.

2V 5,8

K tomuto už ovšem nedovede přirozeně žádný z výchozích prožitků, vizí, představ o Bohu, slyšení atp., ale **jen čistota a láska** – tím se myslí ona obnaženost a vzdání se všeho pro Boha (kvůli Bohu). Úměrně míře čistoty je dána míra osvětlení a sjednocení s Bohem.

2V 5,9

Následuje ilustrace řečeného dalším přirovnáním: čím čistší zrak, tím lepší pohled na vynikající umělecké dílo (plné pozoruhodných detailů a jemných tahů atd. – ty ovšem mohu vidět, pokud mám dobré oči ☺). Podobně je tomu s vnitřním zrakem a jeho schopností vidět Boha a jeho dílo.

2V 5,10

Tj. existují různé stupně sjednocení či různá intenzita spojení s Bohem, a to podle našich kapacit: v každém případě nás Bůh chce vždy naplnit, tj. uspokojit celou naši kapacitu, do plné míry).

Lidé tedy nemusí dospívat tamtéž: je rozdíl v tom, kam dospěju, k jaké „míře“ osvětlení Bohem, někdo vidí více, jiný méně, každý ale může vidět Boha a být spokojen ve chvíli, kdy se naplní jeho kapacita.

2V 5,11

Proto také občas vidíme velmi různé lidi, kteří vypadají, cítí se a jsou realizovaní – přitom ale pozorujeme, že někteří jsou „víc na výši“ křesťanství, někteří ne tolik.

⁵ opět jedno z klasických míst, které Jana od Kříže řadí do duchovní linie východních autorů, kteří hluboce ovlivnili myšlení křesťanského západu. Myšlenka „zbožštění“/divinizace je jedním z typických konceptů např. syrského mnicha z 6. století a autora vlivných mystických traktátů Dionýsia Areopagity.

⁶ připomeňme, že termín „alma“ je u Jana od Kříže používán ne sice vždy, ale nejčastěji ve významu „lidské nitro“ či ještě obecněji „člověk“.

Jde o důležitou poznámku, která umožňuje nesoudit druhé a všimnout si různých druhů svatosti: vedle ukázek extatické, evidentní a skoro andělské svatosti existují lidé, kteří jsou prostě (a díky Bohu!) příkladem zralého a plného lidství, nebo různých jiných druhů uskutečněného křesťanského života. (sd)

Co je spojuje: jsou „*ugualmente satisfechas*“, tj. došli své míry svatosti.

Dokud nedojdeme této své míry svatosti/čistoty/lásky, schází nám opravdový pokoj a spokojenost. Zároveň nám chybí ta míra obnaženosti a prázdnoty, kterou potřebujeme ke spojení: stále ještě visíme na svých schopnostech, jistotách, držíme se toho, co dovedeme, co nám jde a jsme frustrováni vlastními chybami a obtížemi cesty, kterým se snažíme úporně a poněkud marně vyhnout. (sd)

2V 6

nadpis: **jak mají TEOLOGÁLNÍ CTNOSTI očistit schopnosti (*potencias*) duše,**
- **a přitom právě ony v nás „působí prázdnotu a temnotu“**

2V 6,1

Souvisí s tím, co se v této fázi cesty (tj. stále ještě v noci) děje s

rozumem, pamětí, vůlí - ty zde oslabují, zatímco

víra, naděje, láska - tady sílí.

Teologální ctnosti jsou s našimi duševními schopnostmi úzce propojeny, působí očišťování těchto našich schopností, což prožíváme jako určitou prázdnotu a temnotu a to prázdnotu a temnotu rozumu, paměti, vůle.

Víra/důvěra tu zatemňuje rozum, obdobně naděje působí na paměť, zatímco láska pracuje s naší vůlí. Během této práce vnímáme temnotu, protože paradoxně nejenže prožíváme určitý chaos a dezorientaci na úrovni rozumu, v paměti i v tom, co chceme-nechceme, ale protože zároveň ani necítíme víru, naději ani lásku – jen temnotu víry, prázdnotu naděje a naprostý nedostatek citu/vnímavosti. Právě toto máme přijmout („když to uděláme“), protože právě toto nám dovolí jít bezpečně, „potmě“, „noci“, jak píše Jan. (Myslí se tím vyprázdnění od/zneschopnění chápání, duchovních zážitků a představ atp.)

Struktura jeho spisu bude dále sledovat toto dělení: celou **druhou knihu** Výstupu na horu Karmel autor věnuje **očišťování rozumu vírou**, zatímco **1.-15. kapitola třetí knihy** Výstupu s má věnovat **očištění paměti nadějí** a **kapitoly 16.-35. třetí knihy** Výstupu popisují **očištění vůle láskou**.

2V 6,2

Jmenované ctnosti (*virtudes*) působí prázdnotu rozumu, paměti, vůle:

- nic nevím („prázdnota a temnota poznání rozumem“)
- nic nemám, moje dosavadní duchovní a životní zkušenosti, to, co jsem žil, plánoval a považoval za dobré či užitečné vyvanulo („prázdnota ode všeho vlastnění“)
- nic mi nepřináší potěšení, netěší mě: nevím, co mám chtít, ať zkusím to či ono, nenaplnuje mě to, nevím, o co se opřít, když z ničeho neslyším znít, že „to je ono“, „tady to je“, „toto mi přináší klid a útěchu“ (tj. standartní znamení správného kroku, jimiž jsou na duchovní cestě útěcha a pokoj, tady nefungují).

Dostávám se do oblasti, která je pro rozum neuchopitelná („nedá se pochopit rozumem“), jen víra-důvěra je tu schopna jít dál, až tak, že „vír/důvěra je podstatou věcí, ve které doufám“ (Pavel)!⁷

2V 6,3

Podobně naděje: protože se vztahuje k tomu, co nemám, nastává určitá prázdnota a temnota (zcela si zpochybním co bylo, co je, co by mohlo být...).

2V 6,4

K lásce: zakoušení prázdnoty souvisí s růstem lásky k Bohu: dát mu v životě místo, které mu náleží, „milovat Boha víc než všechny“.

Netřeba hned uvažovat jako protiklad „Bůh-vše ostatní“ á la milovat Boha versus milovat vlastní dítě či vlastního otce, ale mnohem prozaičtěji: víc než vlastní názor na určitou věc, na chod vesmíru či politiky, víc než vlastní náladu (vyhýbat se obtížím, nechťtí vybřednout z melancholie, vzteku, ublíženosti...), víc než vlastní pojetí toho, co je dobře a co špatně, kdo je proti mně a kdo se mnou...

Důležité je zřít se toho, na čem lpím vlastní vůlí (tj. lpět, být podmíněný touhou po tom, co mě na sebe poutá tak, že dokud to mám či nemám necítím se šťastný, zdravý, realizovaný). (sd)

2V 6,5

Viz opět mystikův přístup k Písmu: interpretuje pro potřeby vyjádření určité duchovní/teologické zkušenosti:

Lk 11,5: kdosi o půlnoci žádá tři chleby = ctnosti

Iz 6,2: serafové Božím boku si zakrývají nohy = vůle zakrytá pro Boha; tvář = rozum
temný před Bohem; dvě křídla k létání = naděje vzlétá k věcem, které nevládneme

2V 6,6

Přitom všem se předpokládá **aktivní** přístup: máme ze své strany dělat, co můžeme, abychom vstoupili do obnaženosti a zbavili se toho, čím tyto ctnosti nejsou.

Už nejde o smysly a jejich podněty, dále se budeme zabývat tím, jak „s Boží pomocí“ (!) dojít i očisty rozumu, paměti, vůle – tak dojít sjednocení s Bohem.

2V 6,7

Tudy totiž vede cesta, **jak uniknout** léčkám zlého a **sebelásce**. Jan upozorňuje na řadu drobných odrůd sebelásky, které nás mohou jemně klamat.

2V 6,8

Autor ohlašuje, že další kapitoly jeho textu jsou určeny zejména těm, kdo „začali vstupovat do stavu kontempace“, tj. už nejsou úplní začátečníci v duchovním životě. Začátečníkům věnuje ještě část knihy Temná noc (zejména 1N 2-7).

⁷ sd: hranice možnosti pochopit důvěru: výčet logických důvodů nestačí, abych něčemu/někomu dal důvěru.